

Пътуване през богатото културно многообразие на граничния район Ямбол – Одрин

Проектът „Пътуване през богатото културно многообразие на граничния район Ямбол – Одрин“ представлява едно докосване до безценното духовно богатство, завещано от предците ни, издържало изпитанието на времето и достигнало до нас.

Ямболска област е разположена в югоизточната част на Република България. Земя на кръстопът, свързваща от дълбока древност Европа и Азия. На тази земя, в различни исторически периоди са живели: траки, славяни и прабългари, създали българската народност: турци, евреи, арменци, цигани и други представители на различни етноси, оставили своя отпечатък и придали особен колорит на местните традиции.

Всяка етническа общност има своя система от празници, обреди и ритуали, утвърждаващи идентичността ѝ. Характерно за традиционната българска обредност е, че тя се базира на три културни пласта: древната тракийска култура; славянската култура, навлязла на Балканите в периода VI - VII в. сл. Хр. и прабългарската култура (от VII в. сл. Хр.), които са обединени през 681 г. със създаването на Българската държава. С възприемането на християнството през IX в., източната християнска митология и обредност, възпоменаваща основни събития от християнската история и нейните светци, заляга в основата на българската традиционна култура, която носи и следите на дохристиянските вярвания. По този начин българският празничен календар се превръща в една смесица от християнски и езически традиции.

Народният празничен календар по своята същност представлява една последователност от обичаи, обреди, вярвания и представи, чрез която се измерват времето на човешкия живот и годишните сезони. Календарните празници са свързани с промените в природата и съответната трудова дейност на общността. Тук е представена част от традиционната календарна празничност на населението от Ямболско във вид, познат през първата половина на XX век. Акцентува се върху онези празници, които имат основна, организираща функция, като някои от обичаите и обредите се изпълняват и сега.

Journey Through The Rich Cultural Diversity Of Border Region Yambol – Edirne

The project Journey through the rich cultural diversity of border region Yambol – Edirne represents a look into the priceless spiritual heritage of our forefathers, which has stood the test of time and is still alive today.

The district of Yambol is situated in the southeastern part of the Republic of Bulgaria. Lying on an important crossroads, linking Europe to Asia, since ancient times this land has been the home of a large number of different ethnic groups who have all left their marks on the local traditions: Thracians; Slavs and Proto-Bulgarians who combined to form the Bulgarian people; Turks, Jews, Armenians, Gypsies and others.

Each ethnic group has its own system of festivals, rites and rituals, which defines its cultural identity. Bulgarian identity is based on three cultural strata: the ancient Thracian culture; the culture of the Slavs, who migrated to the Balkan Peninsula between the 6th and 7th century A.D.; and the Proto-Bulgarians, who settled on the Balkans in the second half of the 7th century A.D. The mythology and rituals of Eastern-Orthodox Christianity, celebrating key moments and persons in the history of this religion, became constituent ingredients of traditional Bulgarian culture, which also preserved some of its pagan traits.

The folklore festival calendar is an orderly system of customs, rites, beliefs and concepts, which serves as a timer for the passing of seasons and human life. Festivals represent changes, occurring in nature throughout the year and the communal labour, related to those changes.

Here is presented a part of the traditional festivals, celebrated by the population of the district of Yambol in the forms, in which they were known in the first half of the 20th century. An emphasis is placed on festivals, which play a fundamental, organizational role in the lives of locals. Some of the rites and rituals are still practiced today.

Пролетни празници

Пролетните празници са свързани с пробуждането на природата и надеждата за плодородие, късмет и благополучие. Народът е вярвал, че заедно с възкръсването на природата за нов живот, се събуждат и зли, враждебни на човека същества, като самодиви, змейове, змии. Затова празниците са изпълнени с различни обреди и магически действия, целящи да подпомогнат и предпазят растежа в природата, да предотвратят природните бедствия и злите сили, да осигурят здраве и плодovitост на хора и животни, а на младите – щастлив семеен живот.

Трудова дейност на общността. Тук е представена част от традиционната календарна празничност на населението от Ямболско във вид, познат през първата половина на XX век. Акцентува се върху онези празници, които имат основна, организираща функция, като някои от обичаите и обредите се изпълняват и сега.

Spring Feasts

Spring festivals are connected with the awakening of nature and the hope for fecundity, luck and prosperity. In the past, people believed that with nature's awakening, evil spirits and creatures, hostile to man – wood-nymphs, dragons, snakes – are also awakened. For this reason, spring festivals are filled with the performance of different rituals and magical acts, which are meant to help and protect growth, to prevent natural disasters and restrain evil spirits and to ensure health and fecundity for people and animals and a happy married life for the newly-weds.

Трифон Зарезан (1 февруари)

Първият пролетен празник от фолклорният календар на българите е Трифон Зарезан, известен в Ямболско и като Трифоновден, празнуван като ден на лозарите и винарите. Самият празник е мъжки, защото според традицията рязането на лозите и пиенето на вино е мъжка работа.

В рани зори стопанката замесва и изпича обреден хляб, украсен с направени от тесто едри гроздове. Вари кокошка и приготвя торбата с храна, с която стопанинът, празнично облечен потегля към лозето си. Всеки носи и бъклица с вино и пристигайки на лозето, изпълнява обредни действия, наследени от предците, с надежда, че по този начин ще си осигури богата реколта. Лозарят се обръща на изток, прекръства се, разкопава малко, прелива с вино и нарича: "Нека да е берекет! Виното да прелива през праговете!"

На Трифоновден жените не работят, защото този ден се смята за хаталия (лош) ден. Не перат, не предат, не режат, защото ще се роди сакаато дете или добитък.

Според народната метеорология, ако на този ден вали силен дъжд, много вино ще се налее през годината.

The Feast Day Of St Tryphon The Trimmer - Trifon Zarezan (February 1)

The first of the spring festivals in the folklore calendar of Bulgarians is Trifon Zarezan, also known as Trifonovden, celebrated as a patronal festival of vine-growers. The festival itself is traditionally celebrated by males only, because the trimming of vines and the drinking of wine are traditionally viewed as "men's stuff".

Early in the morning, housewives knead dough and bake ritual breads, decorated with dough grapes. They boil a hen and prepare a bag with food, with which their husbands dressed up in their Sunday best, head for their vineyards. Each of them carries a wooden wine vessel and performs certain rituals, adopted from his ancestors, hoping that in this way, he will reap a rich crop. The vine-grower turns eastwards, makes the sign of the cross, digs up some soil, pours some wine on it, saying: "May the harvest be rich and the wine spills over the doorstep!"

On the feast day of St Tryphon, women stay idle, because the day is considered hatalia – "a bad one". They don't wash, spin or trim, because they believe that these activities will cause the birth of a crippled child or animal.

According to popular meteorology, if rain falls on this day, wine will be abundant throughout the year.

Месни и Сирни заговезни

Месни заговезни (заговялки)

Празнуват се винаги в неделя, осем седмици преди Великден. Поставят началото на дългия Великденски пост, като през първата седмица се ограничават приема на месни храни, а през останалите седмици се налага пълно въздържание от всички храни с животински произход. В Ямболско започват да играят кукерите.

Сирни заговезни

В Ямболско денят е известен като Сирни заговелки (заговялки). Той е един от най-очакваните празници в началото на пролетта. Празнува се винаги в неделя, седем седмици преди Великден. Един от най-разпространените обичаи, свързани с този ден, е паленето на огньове, наричани в някои села „пашпалиги“ (Мелница, Гранитово, Малък манастир), „олелии“ (Стефан Караджово, Поляна). На свечеряване, на най-високите места в селото лумват огньове, от високи, по-високи. Хората вярват, че докдето стига светлината им, до там ще има плодородие и няма да бие градушка. Небето се осветява от летящите в различни посоки запалени стрели, носещи послание за здраве, дълъг живот, любов. Няма село в Ямболско, което в тази нощ да не бъде осветено от запалените огньове. Сирни заговезни е празник на прошката, на новото начало. Да простиш и да поискаш прошка е вид духовно пречистване. В този ден младите искат и получават прошка от възрастните с думите „Прощавай и просто (простено) да ти е“.

Meatfare Week - Mesni Zagovezni & Cheesefare Week - Sirni Zagovezni

Meatfare Week - Mesni Zagovezni, Zagovyalki

This festival is celebrated 8 weeks before Easter. It marks the beginning of the Long Lent. During the first week, people abstain from eating meat; during the next three weeks, they completely cease the consumption of animal source food. In Yambol, kukers begin their performances.

Cheesefare Week - Sirni Zagovezni

In the district of Yambol, this festival is known as Simi zagovelki. It is one of the most anticipated spring festivals and it is celebrated 7 weeks before Easter. One of the most common rituals, associated with this day, is the building of fires, called pashpaligi in some villages (the villages of Melnitsa, Granitovo and Malak Manastir) and olelii in others (the villages of Stefan Karadzovo and Polyana). At nightfall, great fires blaze on the highest places in the village. People believe that fecundity will reach those places, illuminated by the flames and those places will be sheltered from hailstorms. The sky is illuminated by burning arrows, flying in different directions and carrying the message of health, longevity and love. On this night, every village in the district of Yambol is illuminated by the blazing fires. Simi zagovezni is a festival of forgiveness and new beginning. To forgive and to ask for forgiveness is a kind of spiritual purification. On this day, young ask for and receive forgiveness from old, saying: "Forgive me and be forgiven!"

Кукерски игри

Кукерските игри са познати в целия Ямболски регион. Изпълняват се само от мъже, предимно през Сирната неделя или в понеделник след Сирни заговезни, наричан Кукеров (Куков) ден. В основата на обряда е имитиране на заораване и сеитба, прибиране на реколтата, оплождане и раждане.

Всяка кукерска дружина има определен персонаж, като най-често срещаните обредни лица са: хаджия (хаджи баба, кукерски цар, чауш); булка; годеник; баба; берберин; поп; доктор; дедета; арнаутчета; мечка; магаре; кушуйка(конче); цигани и други. Останалите участници в групата се наричат кукери (кукове).

Кукерите в Ямболско са облечени най-често в традиционния за селището женски костюм, но се срещат и различни локални варианти. Важен елемент от обредното облекло е кукерската маска. Направата на маска изисква от една страна – спазване на местната традиция, а от друга – лично вдъхновение, въображение и умение от страна на изпълнителя, което довежда до твърде голямо и удивително разнообразие.

С изгрева на слънцето кукерската дружина започва обхождането по домовете в селището. Чрез разнообразни символични и обредно магически действия кукерите пожелават здраве на стопаните, плодородие на нивите и градните, благополучие в къщата.

Основен момент в кукерските игри е обредното заораване и засяване, при който централна фигура е хаджията (царят), годеникът или булката (различна в селата). Той подарква впрегатите в ралото кукери, изорава три бразди в кръг и засява. После търкулва крината и гадае каква ще бъде годината, сита или гладна.

Символичните действия завършват с наричания, които са словесна магия за здраве, берекет и плодovitост.

Kuker Performances

The population of the district of Yambol is familiar with kuker performances. Kuker rituals are performed exclusively by men, mostly during Cheesefare Sunday or on the following day, known as Kukers' day. The imitation of agricultural activities such as ploughing and sowing, harvesting, insemination and birth serves as the basis of kuker rituals.

Each kuker group has its peculiar characters such as the "haji" (haji baba, kuker king, chaush), the "bride", the "fiancé", the "granny", the "barber", the "priest", the "doctor", the "grandpas", the "arnaouts", the "bear", the "donkey", the "foal", the "gypsies" and others. The rest of the participants are simply called kukers.

The kukers from the district of Yambol are usually dressed in traditional women's costumes, typical of the respective village, but local variations can also be found. An important element of the kuker apparel is the mask. Its workmanship combines adherence to local traditions on one hand and personal inspiration, imagination and mastery on the other, which contribute to an amazing variety of mask designs. At sunrise, kuker parties begin touring the village. They wish the owners of the house health, fecundity in their fields and gardens and prosperity in their houses by performing symbolical and magical rituals. A key moment in kuker performances is the ritual ploughing and sowing in which central figures are the "haji", the "fiancé" or the "bride". He drives the other kukers, harnessed to the plough, symbolically ploughs three furrows while moving in a circle and sows them. Then, he tumbles the basket and performs an act of divination.

The symbolical acts are concluded with foretelling the fate. This is an act of verbal magic, intended to bring health and fertility.

Първи март и Тодоровден

Първи март

Всеобщ е обичай на този ден да се връзват марти (мартеници), направени от усукани бели и червени, най-често вълнени конци. Мартеницата е типичен български обреден символ за здраве и дълъг живот, за плодovitост и изобилие. С мартеници се кичат децата, момите, младите невести, домашните животни, плодните дръвчета, къщата. А когато долети първия щъркел, мартениците се свалят и се поставят под камък.

Тодоровден (Конски Великден)

Тодоровден е празник за здраве на конете и младите булки, венчани наскоро през зимата. Празнува се винаги в събота, в седмицата след Сирни заговезни. Денят се свързва с народната вяра, че св. Тодор носи лято зад гърба си. На този ден стопанките пекаат обредни хлябове във форма на конче или подкова. От хляба се слага в зобта на конете, раздава се на съседи и близки за здраве на конете и плодородие на нивите. Във всяко село се устройват надбягвания с коне – „куший“. Гордост за всеки стопанин е да изведе на мегдана добре гледания си кон, накичен като за празник, и да участва в надбягването.

March 1 - Baba Marta & The Feast Day Of St Theodore Of Tyro

March 1 - Baba Marta

On this day, it is customary for people to wear martenitsi – twined red and white threads. The martenitsa is a typical Bulgarian amulet, worn for health and longevity, fecundity and abundance. Children, maidens and brides sew martenitsas to their clothes; they decorate domestic animals, fruit tree branches and houses. When storks begin to return from their winter absence, people remove the martenitsi and place them under stones.

The feast day of St Theodore of Tyro, Horse Easter - Todorovden, Konski Velikden

This festival celebrates the health of horses and young brides, who have married during the winter. It's always celebrated on Saturday, before Cheesefare or Forgiveness Sunday. According to popular belief, on this day St Theodore asks from God to cause the advent of summer.

On this day, housewives bake ritual breads in the shape of foals or horseshoes. They put some of the bread into the horses' feed; they also give it away to neighbours and relatives.

In each village, horse races or kushii are organized. It is a matter of pride for every horse owner to lead his well-fed and looked after horse to the village square and to participate in the race.

Благовещене , Благовец (25 март)

В народния празничен календар Благовещене е ден, в който по нашите земи се завръщат прелетните птици и донасят пролетта. Добре е в този ден да се стане рано, да се почисти двора и къщата, а боклукът да се запали, за да изгорят и болестите през годината.

В народната представа денят е „благ“ (добър) и е подходящ за различни дейности: пробиват ушите на момиченцата; садят цветя, тикви, краставици; отварят кошерите, за да излизат пчелите и събират мед и др. На този ден овчарите бележат малките агънца със свои нишани.

Annunciation - Blagoveshtenie, Blagovets (March 25)

In the popular festival calendar, this day is associated with the return of the migratory birds and the advent of spring. A good thing to do on this day is to wake up early, to clean the yard and the house and to set the collected litter on fire as a precautionary measure against illnesses.

People consider this day “a good one” and suitable for different activities like: piercing the girls’ ears; planting of flowers, pumpkins and cucumbers; opening of beehives and allowing bees to gather nectar etc. On this day, shepherds mark little lambkins.

Лазаровден и Цветница (Връбница)

В събота и неделя, седмица преди Великден, българите празнуват Лазаровден и Цветница. Празниците се свързват с лазаруването – пролетен момински обичай, разпространен върху цялата етническа територия на българите. Лазарските игри и обичаи, възприемани като пролетна моминска забава, с редица свои елементи – възрастов състав на лазарските групи (моми за женене), булчинското облекло, мотивът за любов и женитба в изпълняваните лазарски песни, както и названията „кръстница“, „кума“, подсещат за техния по-дълбок смисъл и значение. Те са главно любовно-женитбени обичаи с твърде древен произход. Обичаят лазаруване е познат във всички селища на Ямболския регион. Отличава се с голямо разнообразие, проявяващо се в няколко насоки. В зависимост от името, в Ямболско се обособяват няколко групи:

Лазар: Момичетата, участващи в обичая, се наричат лазарки. Избират си водачка - кума (кръстница). Лазаруват най-вече на Връбница, в неделя. Обичаят е характерен за голяма част от селата, разположени на югозапад от Ямбол и включва обредно приготвяне фигурата на св. Лазар. Обичаят се изпълнява в събота, на Лазаровден.

Буенек: Участничките в обичая се наричат боенички или лазарки, а водачката им – бояница. Характерен е за селата от Стралджанско и Елховско. Лазаруват в събота и неделя.

Ромбана: С това име е известно лазаруването само в с Генерал Инзово. Участничките в обичая се наричат ромбанджийки, а водачката им – нуна. Лазаруват в събота и неделя.

Lazarus Saturday and Palm Sunday - Lazarovden and Tsvetnitsa (Vrabnitsa)

A week before Easter, on Saturday and Sunday, Bulgarians celebrate the feast day of St Lazarus and Palm Sunday. The festivals are associated with the custom of lazaruvane – a spring custom, followed by maidens and common among all Bulgarians. The rituals performed on this day and some of their elements - age structure of the participants (marriageable girls), the wedding dresses, the subject of love and marriage in lazar songs, as well as the designations of “godmother” and “best woman” - hint to a deeper sense and meaning than a mere maidens' entertainment. These are mainly wedding customs, having very ancient roots.

The custom of lazaruvane is familiar to all people in the district of Yambol. It is known for its great diversity, which manifests in a number of elements. In the district of Yambol, there are different variations of the custom's name:

Lazar: Girls who participate in the custom are called lazarki. They choose one of them to be their leader – “best woman” (“godmother”). They perform the rituals mostly on Palm Sunday (Vrabnitsa). The custom is typical of a large part of the villages, situated to the southwest of Yambol. An interesting addition to the custom is the making of a figure of St Lazarus.

Buenek: The participants in the custom are called buenichki or lazarki, and their leader – boyanitsa. This is typical of the villages around Straldzha and Elhovo. The custom is followed on Saturday and Sunday.

Rombana is the name of the custom in the village of General Inzovo only. The participants are called rombadzhiyki and their leader – nuna. The custom is followed on Saturday and Sunday.

Великден

Най-големият пролетен празник, празнуван в продължение на три дни е Великден. Предшества се от седмица, известна като „Великата“ или „Страстната неделя“, натоварена с разнообразни обредни действия, изпълнявани от хората в различните дни. От Велики понеделник започва голямото великденско чистене. Замазват се стайте, измиват се дъските, прозорците, изтупват се дрехите и завивките. Особено почитан е Велики четвъртък, считан за голям празник. Не се работи нито женска, нито мъжка работа, за да не падне през годината градушка. Единствената работа, която се разрешава, е боядисването на великденските яйца. Във всяка къща се боядисват по 50 -100 и повече яйца. Боядисват се от стопанката рано сутрин, преди да е изгряло слънцето, като първото яйце е винаги червено. С него жената потрива лицата на децата и благославя „Добре дошъл Великден! Да носиш здраве и берекет!“ После го слага на домашната икона и го пази до следващия Велики четвъртък. Хората вярват, че първото яйце има магическа сила и с него баят против уроки и лекуват през годината. Велика събота е денят, в който се приготвят обредните хлябове. Младите булки замесват и изпичат краваи, дар за кръстник, девер и родители, които ще посетят в празничния ден. Момите-лазарки правят „кукли“, които подаряват на бояниците на Великден. За празничната трапеза се приготвят обредни хлябове с вплетени в тях едно или няколко червени яйца. Празничната великденска трапеза се подрежда в неделя сутринта, като централно място заема обредния хляб. Той не се реже, а се разчупва от най-възрастния в дома на толкова парчета, колкото са хората в семейството, като задължително се оставя и парче хляб за Бога. Редят се баница, ястия с месо, най-често кокошка. След празничната трапеза идва ред на хората, които се вият на мегдана три дни. Всеки трябва да се хване на хорото поне веднъж, за да е здрав през годината. Всички се веселят, защото е рехота на този ден да се заплаче, или да се ядосаш на нещо. Трябва да е весело, защото е Великден!“

Easter

Easter is the biggest spring festival; it is celebrated in the course of three days. It is preceded by a week, known as “The great” or “Sunday passionate”, occupied with many ritual actions, done by people in different days. From the Great Monday starts the big Easter cleaning. The rooms are being whitewashed; the boards and the windows also, the clothes and the blankets are beaten. Especially honored is the Great Thursday, considered as a big holiday. Neither women nor men’s work is being worked because otherwise a hailstorm will be provoked. The only work allowed is the painting of the Eastern eggs. From 50 to 100 eggs and even more are being painted in every house. They are being painted by the housewife of the home, early in the morning, before sunrise, as the first egg is always red. With it, the woman rubs the faces of the children and blesses: “Welcome, Easter! Bring us health and prosperity!” Then, she leaves it in front of the home icon and saves it until the next Great Thursday. People believe, that the first egg has a magical power, and with it they pow-wow against the evil eye and heal during the year. Great Saturday is the day when the ritual bread is ready. The young brides knead and bake ring-shaped buns, as present for godfather, husband’s brother and parents which they are going to visit in the Holly day. The girls called lazarki make “dolls” which they give to the leading girl at Easter. The holiday Eastern table is arranged in the Sunday morning, as the central place is taken by the ritual bread. It is not sliced, it is broken by the oldest member of the family into so many pieces as the people at the house are, and there is always a peace left for God. There is always banitsa, meat dishes, mostly hen. After the holiday table, starts the three days folk dances “horo” which they dance on the main square. Everybody should participate in the “horo” at least once if he wants to be healthy during the year. Everybody is happy, because it is “a sin to cry on this day or to be angry. You have to be happy, because it is Easter!”

Гергьовден (6 май)

Един от най-големите пролетни празници е Гергьовден, ден на светеца - бегодоносец и патрон на овчарите, при който езическите вярвания и практики се преплитат с религиозните канони. Натоварен е с голяма обредна символика, като почти всяко действие на този ден има магическа и предпазна функция. За този ден ямболци се подготвят отрано. Няколко дни преди празника от всеки двор се разнося блеенето на агнетата в очакване на деня за жертвоприношение, когато закланото и изчистено агне ще бъде отнесено в кварталната фурна, за да бъде изпечено за предстоящия тържествен гергьовски обяд. Вечерта срещу Гергьовден вратите на домовете се окичват със стръкове коприва, набрана през деня от децата.

Дворът на църквата „Св. Георги“ се изпълва с хора от града и околните села, които се подготвят да пренощуват на втория етаж на храма, надявайки се в тази свята нощ да намерят изцеление на болести и тревоги. На сутринта всички измиват очите си за здраве с водата, оставена от вечерта в двора на църквата.

Вълнуваща гледка за ямболци в деня на празника е Гергьовския парад на войсковите части в града.

Гергьовден е празник, на който ямболското население празнува на зелените поляни край града: Софуларските бахчи; Двата чучура; Кричовица; Ормана. Редят се трапези, теглят децата за здраве, младите се люлеят на люлки, завързани за клоните на дърветата.

The Feast Day Of St. George (6Th May)

One of the largest spring holidays is St. George's day, it is the day of the saint – victor and a patron of the shepherds, in which pagan beliefs and practices interweave with the religious canons. It is loaded with a big ritual symbolism, as almost every activity on this day has a magical or protective function. For this day, people from Yambol get ready earlier. A few days before the holiday from every garden the bleating of lambs is heard, waiting for the day of the sacrifices, when the slaughtered and cleaned lamb will be brought into the local bakery, to be baked for the upcoming solemn lunch. The night before St. George's day, the doors of the homes are bedecked with nettle stalks, accumulated during the day by the children.

The garden of the church St. George fulfills with people from the town and the region villages, which are getting ready to overnight on the second floor of the temple, hoping that in this holy night, they will find healing of illness and anxieties. In the morning everyone washes his eyes for health with the water left from the night in the garden of the church. A spectacular scene for the people from Yambol is the parade of the army in the town. St. George's day is a holiday, on which Yambol's people celebrate on the green lands around the town: Sofularski bahchi, Dva chuchura, Krinchovica; Ormana. Tables are lined, children are weighed for health, and the youth are swinging on swings, tied to the branches.

Обичаи за дъжд (Пеперуда, Божейми, Герман)

Обичаите за измолване на дъжд са сред традиционните народни календарни празници в Ямболско, проявили голяма устойчивост във времето (запазили се до към 50-те год. на ХХвек). Обяснението се крие във факта, че един от основните поминъци на местното население е земеделието. За да даде земята богата реколта е необходимо да има достатъчно влага.

Обичаите за дъжд са имитативна магия за осигуряване на жителната влага. Изпълняват се през пролетта, в различни дни: на следващия ден след Гергьовден (Маломир, Стралджа и др.); в понеделник след Гергьовден - Божейми (Кирилово, Камен връх Лесово, Мелница и др.); в понеделник, една седмица след Великден, на „Софин ден” (Могила, Люлин, Александрово и др.); при засушаване (Воден и др.).

Rituals For Rain (Butterfly, Bojeimi, German)

The rituals for praying for rain are beyond the traditional national calendars (saved until the 50s years of XX century). The explanation is hidden in the fact that one of the main means of living of the local population is the agriculture. For the Earth to give rich harvest, it is necessary to have enough moisture.

The rituals for rain-prayer are magic to ensure the life-giving moisture. They are being performed during the spring, in different days: on the next day after St. George`s day (Malomir, Straldzha, etc.): On Monday after St. George`s day – Bojeimi. On Monday, one week after Easter, on “Sofin`s Day”: during drought (Voden, etc.)

Летни празници

Летните и есенни празници са разположени във време, в което хората са заети с тежка селско стопанска работа и времето за почивка и веселие е твърде малко. Лятото е сезона, в което селянинът чака отплата от своя труд и ежедневието му е изпълнено с непосилен труд на полето от зори до късно вечер. Трудовата му дейност е съпроводена и със страх от природни бедствия като градушка, суша, пожари, които биха унищожили така чакания берекет. Поради това, летните празници са наситени с обредни действия, насочени както към осигуряване на плодородие, така и към предпазване от природните стихии.

Характерно за есенните празници е, че чрез тях хората почитат всички онези сили, които са помогнали за богатата реколта, най-вече на мъртвите предци, благодарност и молба, за да продължат да ги покровителстват и през следващата година.

Summer Feasts

These festivals are celebrated at a time when people are engaged in hard agricultural work and do not have much time for rest and revelry. Summer is the season, during which a cultivator expects to harvest the fruits of his labour and his daily round is filled with hard field work, from dawn to dusk. His toil is accompanied by his constant fear of natural disasters such as hailstorms, droughts, wildfires, which have the potential of destroying the harvest. For this reason, summer festivals are filled with ritual activities, meant to assure fecundity and protect the harvest from natural calamities.

Autumn festivals convey the ideas of: honouring the spirits of dead ancestors and those forces, which have contributed to the success of the fieldwork; expressing gratitude towards those forces and requesting the continuance of their protection during the following year.

Еньовден и Петровден

Еньовден (24 юни)

В народната представа Еньовден е денят, в който слънцето се обръща и тръгва към зимата „Еньо си намята кожата и тръгва за сняг“. Рано сутринта слънцето „играе“ и е добре всеки да бъде огрян от ранните слънчеви лъчи. Млади и стари се търкалят в росните поляни за здраве. Берат билки, които в този ден са много лековити и свиват китки за всеки член от семейството. Плетат венци и ги окачват в къщите, като късат от тях за прикаждане или къпани на болни, за предпазване от магия.

Петровден (29 юни)

Празникът се пада по време на жътва и според народната традиция, в този ден може да се работи до обяд. В Ямболско, на Петровден младите булки жънат на нивата на кръстника си, облечени с булченските дрехи, запазвайки пълно мълчание (говоят). Вечерта, младото семейство гостува на кръстника, който ги гощава и дарява с дюлбен и пешкир. (с. Войника)

На Петровден свършват петровските пости и във всяка къща се коли и приготвя пиле за здраве. На трапезата се слагат и петровски ябълки, осветени на утринната служба в църквата.

The Feast Day Of St John The Baptist & The Feast Day Of St Peter

The Feast Day Of St John The Baptist - Enyovden (June 24)

According to popular belief, this is the day, on which the sun begins to follow its path towards the winter solstice. Early in the morning, the sun sends its warm beams to Earth's surface and it is advisable for everyone to get up early and stay in the sun. Young and old roll over in the grass because – they believe that this will bring them health. They gather herbs, which on this day, are believed to have special healing powers, bundles of herbs are given to each family member. People twine wreaths and hang them in their houses; they use the leaves of the wreaths for censuring, add them to water when bathing ill people and use them for protection against magic.

The Feast Day Of St Peter - Petrovden (June 29)

The festival is celebrated at a time when people gather in the crops and according to the tradition, on this day, one can work until noon. In the district of Yambol, young brides, dressed in their bridal clothes, reap the fields of their godfathers, while observing complete silence. In the evening, the young family visits the godfather, who wines and dines them and presents them with a head cloth and a towel. (The village of Voynika)

On St Peter's day ends the fast and in each house people slaughter a chicken. "Peter" apples, which have been sanctified during the morning service in the church, are also put on the table.

Павльовден и Илинден

Павльовден (30 юни)

Павльовден е един от празниците, честван за предпазване от огън, пожар и гръм. Свързва се със стари народни представи за унищожителната сила на огъня. Строго се следи да не се работи, да не се пали огън, защото „каквото се похване, всичко се пали, изгаря“. На този ден не се пече и хляб, за да не се запалят снопите и да изгори житото.

Илинден (20 юли)

Илинден е празник за предпазване от гръм и градушка. Според народните представи св. Илия (светецът, в чиято чест е празника) е заповедник на гръмотевиците. Когато препуска с конете и каруцата си, от небето се разнася гръм. Денят е голям празник и всеки трябва да празнува. Традицията повелява на този ден да не се работи, защото гръм ще удари човека или ще запали житата. В чест на светеца се принася кръвна жертва, старият петел, който трябва да се заколи на прага на къщата. Ако закланият петел скача нависоко и навътре в двора, здраве и изобилие ще има, ако прескочи прага и излезе навън, берекетът и късметът ще напуснат къщата. Денят е празник на кожарите, кожухарите, самарджиите и керемидчиите.

The Feast Day Of St Paul & The Feast Day Of St Elijah

The feast day of St Paul - Pavlyovden (June 30)

This is one of the festivals, celebrated as a protection against fire and thunder. It is associated with ancient folklore concepts about the destructive power of fire. People keep a watchful eye so that no one is working or lighting a fire, because on this day "everything burns". No bread is baked on this day so that wheat sheaves don't catch fire.

The feast day of St Elijah/ Iinden (July 20)

This festival is again celebrated as a protection against fire and thunderstorms. According to popular belief, St Elijah is the master of thunderbolts. When he rides on horseback or on his cart, one can hear the sky thundering. This is a big festival, and everybody should celebrate. As the tradition goes, one should not work on this day, because a thunder will strike the person or the fields. People slaughter an old cock at the doorstep of the house in honour of the saint. They believe that if the cock jumps high and inwards, there will be health and abundance in the house and if he jumps over the doorstep and out of the yard, abundance and luck will leave the house. The day is the patronage festival of curriers, fur-dressers, packsaddle makers and tile-makers.

PARTNERSHIP

Голяма Богородица (15 август)

Успение Богородично (Голяма Богородица) е голям народен празник.

Богородица се почита като покровителка на майчинството и жените и пазителка на семейното огнище. На този ден не се работи. Правят се курбани за здраве (коли се агне като на Гергьовден), месят се краваи, като брашното е от новата реколта. „Когато всичко е готово, начупвахме кравая на коматчета(парчета) и го поставяхме в месал. Сипвахме курбана в бакър и тръгахме из махалата, за да раздаваме за здраве” (с.Стройно). Раздават се и предварително осветени в църквата дини и грозде, за да има по-голямо плодородие през годината. Вярва се, че ако на Богородица вали дъжд, през годината ще има плодородие.

The Feast Day Of Virgin Mary (15th August)

The Assumption of Virgin Mary is a traditional holiday.

Mary is honored as patroness of motherhood and women and guardian of the family hearth. It is a non-working day. Sacrifices are made for health (sacrifice of lamb as at feast day of St. George), they knead buns from the new harvest flour. "When everything is ready, they crush buns to komatcheta (pieces) and place it in a tablecloth. People put the boil mutton into a copper pot and walk around the neighborhood to distribute health" (the village of Stroyno). Sanctified melons and grapes are distributed as to have a very prosperous year.

It is believed that if it rains at the feast day of Virgin Mary, the year will be fruitful.

Есенни празници

Календарната празничност на ямболското население е безценно духовно богатство. Представянето на част от това многообразие е едно докосване до мъдростта на предците ни и цели да провокира интерес към културното ни наследство.

Съзнателно не се обяснява и анализира символиката и семантиката на обредността, това право се предоставя на читателя.

Autumn Feasts

The calendar celebrations of Yambol population are invaluable spiritual wealth. Presenting a part of this diversity is a touch to the wisdoms of our ancestors and aims to challenge interest to our cultural heritage. Deliberately no explanation or analysis has been given to the symbolism and semantics of the rituals because this right has been granted to the reader.

PARTNERSHIP

Кръстовден, Петковден и Димитровден

Кръстовден (14 септември)

Кръстовден е народен празник, свързан с края на летния и началото на есенния сезон. Смята се за празник на земята, защото с него започва есенната сеитба на зимниците (зимни житни култури). На този ден жените месят „просорки“, като първата хапка се изяжда „през глава“, защото хлябът се изкарва трудно. Започва гроздобера, берат се орехите. От Кръстовден започват и есенните седенки.

Петковден (14 октомври)

В народната представа празникът се осмисля като край на стопанската година и подготовка за зимата. Зимните посеви вече са засети, започва разлъчването на стадата, което приключва по Димитровден. На този ден овчарите докарват овцете при собствениците им, за да получат възнаграждението си за гледането и пасенето на овцете от Гергьовден до Петковден. Ако стопаните са доволни, оставят овцете на същия овчар. С Петковден започват сватбите. На мегданите се играят хора, на които оглеждат момите, като всеки се надява да избере най-добрата и най-работливата мома, при която да изпрати годещарите.

Димитровден (26 октомври)

Димитровден е голям народен празник, ден селски сборове (Зимница, Алесандрово, Иречеково и др.), за курбани, за всеобщо веселие. На този ден ратаите и чираците се освобождават и могат да се договарят за следващата година. За това народа казва: „Едни се отробват, други се заробват“ (Овчи кладенец). Димитровден е празник и на равносметката. Стопанинът пресмята какво е добил през годината, крои планове за следващата и се подготвя за дълга зима. Най-почтан е празника от именниците, които по стар български обичай посрещат гости през деня и вечерта и всички се веселят.

The Feast Day Of The Cross, The Feast Day Of St Parascheva & The Feast Day Of St. Demetrius

The Feast Day Of The Cross (14Th September)

The cross day is a traditional celebration for the end of the summer and the start of the autumn season. It is a celebration of the earth because from then on starts the autumn sowing of winter crops. At this day women make breads, the first bite is eaten “over the head” because it is difficult to make a living. Then the wine and walnut harvest begin. The autumn gatherings start from the feast day of the Cross.

The Feast Day Of St Parascheva (St Petka) (14Th October)

Old tradition relates this celebration with the end of the agricultural year and preparation for the winter. Winter seeds are planted and herds are severed by the day of St. Demetrius. At this day the shepherds bring the sheep to their owners, get a reward for their work from St George Day to St Petka day. If the owner of the farm is pleased, he will leave the sheep to the same shepherd. Together with the day of St Petka starts the organization of weddings. At the square people dance and watch the maidens as they hope to choose the best and most diligent one and present her to the engagement party.

The Feast Day Of St. Demetrius Of Thessaloniki (26Th October)

The feast day of St Demetrius of Thessaloniki is one of the most popular days for village fairs (Zimnitsa, Aleksandrovo, Irchekovo etc.), sacrificial rites and common joy. At this day the farmhands and apprentices get leave and may arrange things for next year. St Demetrius day is a celebration when one strikes a balance. The farmer calculates what he yearns through the year and makes plans for the next one as he prepares for the long winter. People who have name day at this day celebrate as they host guests through the whole day as the oldest tradition tells.

Зимни празници

Зимните празници са най-очакваните, най-тайнствените, най-магическите. Те са празници на надеждата, съпътстваща всяко начало. При тях е заложена идеята за цикличното обновление на света, поради това всички обредни действия са насочени към подпомагане на силите, осъществяващи обновлението, за преодоляване на нарушения порядък, на хаоса и възстановяване на реда.

Winter Feasts

Winter festivals are the most anticipated, magical and mysterious of all festivals. They are festivals of hope, which accompanies every beginning. Winter festivals contain the concept of cyclical renewal of the world and for this reason, all ritual activities are focused on helping the forces of renewal overcome chaos and restore order.

Андреевден, Варвара, Сава и Никулден

Андреевден (30 ноември)

Началото на зимните празници поставя Андреевден (30 ноември).

На този ден ранобудните стопанки в Ямболско варят различни варива (жито, боб, леща, царевича). От сварените зърна ядат всички, като хвърлят и няколко зърна нагоре в комина, за да израстат високо посевите. От варивото се раздава и на съседите, за да е плодovitа годината.

Варвара(4 декември), Сава(5 декември) и Никулден(6 декември)

Три празника, обединени от народа в една група. Легендата разказва, че Варвара и Сава са две сестри, които подготвят празника на брат си Никола. Затова ямболци казват: „Варвара вари, Сава пече, Никола гости гощава“. В народната представа св. Варвара се възприема като покровителка на шарката и всички болести, свързани с обриви. За да я умилостивят, жените пекаат питки, намазани с мед и ги раздават за здраве. Следващият ден, Савин ден, е посветен на подготовката на Никулденската трапеза. Най-големият от трите празника е Никулден. В народната представа св. Никола е покровител на водите, който пази и закриля хората. В някоя ямболски селища светецът се тачи и като покровител на овчарите и стадата им. Завръщайки се от гурбет, те носят иконата на светеца като дар за семействата си.

The Feast Days Of St Andrew, St Barbara, St Sabbas & St Nicholas/ Nikulden

The Feast Day Of St Andrew (November 30)

The winter festivals begin with the feast day of St Andrew - Andreevden (November 30). On this day, the early risers among the women prepare different legumes like boiled wheat, beans, lentils and corn. Everyone partakes of the meal and throws some grains up in the chimney, wishing for the crops to grow tall and strong. Some of the meal is distributed among the neighbours; it is believed that this act will ensure a bountiful year.

Feast Days Of St Barbara - Sveta Varvara (December 4), St Sabbas/ Sveta/ Sveti Sava (December 5) And St Nicholas/ Nikulden (6 December)

Three festivals, which people view as interconnected. The legend tells us that Barbara and Sabbas are sisters who prepare a feast for their brother Nicholas and there's a saying among Yambolites, which goes: "Barbara and Sabbas prepare the food and Nicholas throws the feast." According to popular belief, St Barbara rules over measles and the other rash-inducing maladies. Women bake small round breads, rub them with honey and give them out to people in order to propitiate her. The following day – the feast day of St Sabbas – is dedicated to the preparation of the food for the feast day of St Nicholas or Nikulden, which is the biggest of the three festivals. People venerate St Nicholas as the patron of all seafarers. In some of the villages in the district of Yambol, the saint is also revered as the patron of shepherds and their flocks. When they return from working abroad, they bring icons of the saint as gifts for their families.

Игнажден (20 декември)

В Ямболско денят е известен още като Идинажден, Полазовден и от него започват новогодишните празници. В народната представа денят е много „силен“ и всичко, което се прави на деня, притежава магическа сила и ще донесе живот, здраве, плодородие.

Важен празничен ритуал е чакането на полазника (първият гост). По него гадаят каква ще е годината. Ако полазникът е добър и имотен човек, годината ще е здрава и плодovита.

За трапезата се приготвят само постни ястия – боб, зеле, варено жито, царевича, ошаф, лук, чесън, туршия, орехи, мед, всичко, което произвежда стопанина, за да бъде плодородието още по-голямо през следващата година. Опича се и прясна пита, без украса. Месят се колачета за здраве и берекет.

На този ден не се изнася нищо от къщата – най-вече огън, жар или сол, за да не излезе берекета. Не се иска и не се дава нищо на заем.

The Feast Day Of St Ignatius Of Antiochignazhden (20 December)

In the district of Yambol, this day is also known as Idinazhden and Polazovden. It marks the beginning of the New Year holidays. According to popular belief, this day is “very strong” and everything done on this day will be imbued with magical powers and will bring life, health and fecundity.

An important festival ritual is “waiting for the polaznik (the first guest)”. Predictions about the coming year are made on the basis of his personality – if he is a good and wealthy person, the year will be healthy and bountiful.

The dishes on the table are all lenten – beans, cabbage, boiled wheat, corn, stewed fruits, onion and garlic, honey, i.e. everything, which the master of the house has produced during the year. Women knead dough and bake large round loafs of bread and kolacheta, wishing for health and fertility.

On this day, nothing should be taken out of the house and nothing should be borrowed or lent.

Бъдни вечер (24 декември)

Нощта, преди да се роди Спасителя, е най-тайнствената през годината. В тази нощ се бди, за да се случи чудото, да се роди новото слънце, новият бог. Празникът е пропит от идеята за обновление и надежда за доброто, което ще настъпи с идването на Новата година. Затова и обредите, изпълнявани на този ден, имат за цел да предскажат бъдещето, да предпазят от бедствия, да донесат плодородие.

Символ на младия Бог, който ще се роди е бъдникът – дебело дъбово или крушово дърво, което домакинът трябва да отсече и отнесе в дома си. Осигуряването на бъдника е свързано с изпълнение на редица обредни действия, които нашите предци са спазвали с надеждата за здраве и плодородие в дома им.

Вечерта е изпълнена с редица магически действия. Преди самата вечеря, най-възрастният мъж в къщата взема от вареното жито с лъжицата и хвърля високо към огнището, като нарича: "Таз година да има толкоз високо жито". Останалите от семейството повтарят ритуала след него. На трапезата се остава дълго, за да са сигурни, че изпращаните магически знаци и послания към съдбата ще се сбъднат.

Christmas Eve/ Badni Vecher (December 24)

The night before the birth of the Saviour is the most mysterious night of the year. On this night one should stay awake in order for the miracle to happen, for the new sun, the new god to be born. The festival conveys the idea of renewal and hope for the good that will come with the advent of the New Year. For this reason, the rituals performed on this day (night?) aim to predict the future, protect from calamities and bring fecundity.

A symbol of the young God, who is about to be born is the badnik – a thick oak or pear tree, which the master of the house cuts down and brings to his home. This act is associated with the performance of a number of rituals, which our ancestors observed in the past, wishing for health and fecundity.

The night is full of magic. Before the supper itself, the oldest man in the house takes a spoonful of boiled wheat and throws its content in the air, wishing for the wheat crops to grow tall. The rest of the family repeats the ritual. They remain at the table for a while, so that they can be sure that the magical signs and messages, which they have sent to Fate, will materialize.

Коледа (25,26,27 декември)

След приключване на вечерята, в полунощ, всички с трепет очакват най-желаните гости в тази свята нощ – коледарите. Те са първите вестители на чудото, наречено Рождество Христово. Коледуването е мъжки празник, празник на младежите, чрез който те се изявяват и демонстрират готовността си за брак и включване в обществения живот на селището.

В ямболските села коледарите се събират в дома на станеника, пеят песен, благославят за здраве и берекет и тръгват из селото, за да изпълнят своята мисия. Най-напред посещават домовете на кмета, за да им разреши да коледуват и на попа, за да ги благослови. Ходят от къща на къща, пеят и благославят. Стопанинът ги посреща като скъпи гости. Коледарите пеят песен за стопанина, стопанката, девойката, за момъка ... Редят се песен след песен, като не се пропуска член на семейството. С лице към „изгряло слънце“ благословникът произнася благословията, която е една словесна магия за здраве, късмет и плодородие. Коледарите напускат къщата с песен и се отправят към следващата, и така до сутринта. Песенният коледарски репертоар е изключително богат. В някои селища той надхвърля 80 песни. След приключване на празничната литургия, наред мегдана става общо народно веселие, на което се „продават“ моминските краваи. Чест за всеки момък е да откупи коледарски кравай на любимата си.

Christmas - Koleda (December 25, 26 and 27)

After finishing the supper, at midnight, everyone waits the arrival of the most welcomed guests – the koledars. They are the first heralds of the Miracle, i.e. the Birth of Christ. Carol-singing is a male festival, a festival of the youths, through which they demonstrate their readiness to get married and join the social life of the village. In the villages around Yambol, the koledars gather in the house of their stanenik (leader), sing a song, pronounce a blessing and begin a tour of the village. The koledars visit each house, sing Christmas carols and pronounce blessings. Before entering a home, they sing a carol “at the gate”, thus announcing their arrival. The master of the house receives them as dear guests. They sing a carol for each member of the household. After they finish singing, the maiden hands a decorated kravai with a silver coin to the person who will pronounce the blessing; it is a verbal magic for health, luck and fecundity. The carol singers leave the house singing and make their way to the next one and thus until the early morning. Their song-repertoire is exceptionally rich – more than 80 songs. After Christmas service, people gather on the village square where the festivities begin. The kravais made by each girl are sold and it is an honour for each swain to buy off the one, made by his sweetheart.

Сурваки, Сурва, Васильовден (1 януари) и Йордановден, Богоявление (6 януари)

Сурваки, Сурва, Васильовден (1 януари)

Празникът се свързва с настъпването на Новата година. Обредните действия, изпълнявани на този ден са свързани с новото начало и са послание за здраве, бонус и сполука. В деня преди празника мъжете сечат в гората дрянови клонки и от тях изработват сурвакници, като оставят дрян и за новогодишната баница.

Важен момент от новогодишната обредност е сурвакането. Рано сутринта тръгват децата сурвакари с дрянови сурвакници и торбичка през рамо. Влизат във всеки дом и благославят, а стопанките ги даряват със специално приготвени кравайчета, орехи, бонбони, дребни монети.

Йордановден, Богоявление, Водици, Водокръщи(6 януари)

Ритуалите на Йордановден са свързани с осветяването на кръста и водата. След черковната служба става тържественото кръщаване на водата с кръст и молитва. От светената вода се носи в къщи, ръси се, мият се здраве и се пази за лек през годината.

Сутринта, променени, ямболци семейно се отправят към църквата „Св.Николай“. След черковната служба шествието, предвождано от свещениците, се отправя към река Тунджа, в близост до турската баня. Церемонията по хвърлянето на кръста се извършва след пристигане на свещениците и хората от трите ямболски църкви (Св.Троица, Св.Георги и Св.Николай). Във всеки дом се слага обредна трапеза, която се прикядва, тъй като това е третата, последна кадена вечер от новогодишните празници.

The Feast Day Of St Basil & The Epiphany - Yordanovden, Voditsi, Vodokrashti

The Feast Day Of St Basil - Vasilyovden, Sourvaki, Sourva (January 1)

This festival celebrates the advent of the New Year. The ritual acts, performed on this day refer to the new beginning and send messages of health, bounty and success. On the day before the feast, men break off cornel twigs, from which they make sourvaknitsi (decorated cornel twigs used by children to tap people's backs when wishing them a Happy New Year), they set aside some of the twigs, which will later be used in the preparation of the New Year's banitsa. The act of sourvakane is an important part of the New Year rituals. Early in the morning, children-sourvakars begin their tour of the village with their cornel twigs and bags, slung over their shoulders. They enter each house and pronounce blessings and people give them specially prepared kravais, walnuts, candies and small change. In the 1940's, boys between the ages of 12 and 15 joined the little sourvakars to wish a Happy New Year. On entering a house, they begin to sing. The hosts give them walnuts, stewed fruits and money.

The Epiphany - Yordanovden, Voditsi, Vodokrashti (January 6)

The rituals accompanying this festival find expression in the sanctification of a cross and water. After church service, a ceremonial sanctification of water with a cross and a prayer is performed. People bring some of the holy water to their houses, sprinkle it around, wash themselves with it and preserve some of it as a remedy to be used throughout the year. On the morning, dolled up, Yambolites and their families, make their way to the "St Nicholas" church. After service, the procession, led by the priests, head for the spot on the Tundzha River, near the old Turkish baths. The ceremony is performed after the arrival of the priests and the congregations from the three churches of Yambol (St Trinity, St George and St Nicholas). In each house, a ritual table is arranged and censured, because this is the third and last "censed" evening of the New Year holidays.

Ивановден, Бабинден и Атанасовден

Ивановден (7 януари)

В Ямболско този ден се свързва с празнуване на именниците, както и с побратимството, известно още като „аратличество“. За българина именният ден е важен ден, по-важен от рождения. В този ден вратите на домовете с именници са отворени, като посрещат и гощават всеки, уважил празника им. Задължителен елемент е къпането за здраве. Водата вече е кръстена и осветена, може да лекува, да гони злото, да дава сила.

Бабинден (8 януари)

Този ден е почитан от всички жени в Ямболско, ден за благодарност към бабата-акушерка, която в миналото е единствената помощ на родилките. Сутринта, още преди да е съмнало, всяка раждала жена посещава бабата, за да и полее. Носи бакърче с топла вода, сапун, кърпа и дар за бабата (забрадка, престилка, кърпа, риза, терлици и др.). Носи и китка от бръшлян или друга зеленина, вързана с червен конец. Която иска да има момиченце, връзва на китката пробита пара, а която иска момченце – червена чушка. Извършват се различни ритуали, целящи да осигурят по-леко раждане, повече деца и здраве за всички.

Атанасовден (18 януари)

Празникът е последният от дългия зимен празничен цикъл на българите. Според народното поверие, на този ден зимата си отива и затова св. Атанас облича копринена риза, качва се на високо и се провиква: „Иди си Зимо, да дойде Лятото!“ На този ден във всеки дом месят питка, мажат я с мед и я раздават из махалата за здраве на децата. Атанасовден е патронен празник на ковачи, железари, ножари и налбанти.

The Synaxis Of St John, The Day Of The Midwife & Feast Day Of St Athanasius

The Synaxis Of St John The Forerunner And Baptist - Ivanovden (January 7)

In the district of Yambol, this day is associated with the celebration of people who bear the name of John and the act of fraternization, also known as aratlichestvo. On this day, the doors of people celebrating their name day are open for guests, who are welcomed and treated to a good dinner. "Bathing for health" is an integral part of the rituals, performed on this day. The water is already sanctified, it can heal and chase away the evil spirits and it can also give strength.

The Day Of The Midwife - Babinden (January 8)

This day is honoured by all women in the district of Yambol. On this day, women express their gratitude to the granny-midwife, who was the only assistant for women in child-birth in the past. In the morning, before daybreak, every mother visits the granny for a ritual pouring of water. She brings a copper kettle full of hot water, a bar of soap, a towel and a present for the midwife (a head cloth, an apron, a handkerchief, a shirt, slippers etc.). She also brings a bunch of ivy or other greenery, tied with a red thread. If a woman wants to give birth to a girl, she ties a pierced coin to her wrist, and if she wants a boy – a red pepper. **The Feast Day Of St Athanasius Of Alexandria - Atanasovden (January 18)**

This festival is the last in the long cycle of Bulgarian winter festivals. According to popular belief, this is the day when winter goes away and because of that, St Athanasius puts on a silk shirt, climbs somewhere high and shouts: "Go away, you Winter, let the Summer comes!". On this day, people knead dough and bake ritual breads, rub them with honey and give them out to the children from the neighbourhood, wishing for health. The feast day of St Athanasius is the patronal festival of blacksmiths, ironmongers, cutlers and farriers.

Традиционни празнични ритуали в провинция Одрин

Presentation Of The Traditional Feast Rites Among The Population Of Edirne Province

Пролетни празници

Spring Feasts

Невруз

Тюркоезичните народи честват от най-стари времена настъпването на пролетта като важен празник, наречен Невруз. Този древен и наситен с богати и интересни народни поверия празник представлява важна част от историята, бита и културата на турците. С празникът Невруз се изпраща зимата и се посреща пролетта. Празникът Султан Невруз започва на 21 март с предварителна подготовка. Преди празника къщите и дворовете се почистват, боядисват се яйца. За подклаждането на голям празничен огън се набавят сухи клонки и дърва от гората и се натрупват на мястото, където ще се проведе честването. В празничните дни жените не перат и не вършат ръкоделна работа, не шият. Мъжете също не подхващат работа. Боядисаните яйца се раздават и се чукат за късмет. Ядат се пийти, пържени в масло. Огънят се прескача за здраве.

Nowruz

Since ancient times, the Turkish-speaking peoples have celebrated the advent of spring as an important festival, called Nowruz. This ancient festival, impregnated with fascinating folklore beliefs, represents an important part of the history and cultural traditions of the Turks. This festival celebrates the seeing off of winter and the welcoming of summer. Nowruz begins on March 21 with everything necessary for the feast prepared in advance. Before the feast, people clean their houses and yards and colour eggs. They collect dry wood, needed for the lighting of a large bonfire for the feast and pile it up at the place, chosen for the celebration. For the duration of the festival, women don't engage in housework or handiwork. Men also stay idle. The coloured eggs are given away to people, who engage in egg jarring. People eat round loafs of bread, fried in butter and jump over the bonfire, believing that this will bring them good health.

Хъдърлез и Какава

Хъдърлез

На 6 май турците празнуват Хъдърлез, който се приема за начало на лятото. В различните части на Балканския полуостров празникът се нарича Хъдърлез, Хъдрелез, Хъдърлез. Празникът е посветен на двама мюсюлмански светци – Хъзър и Илияз, покровители на хората, животните и плодородието. Двамата винаги се движат в противоположна посока – ако единият върви към изток, другият върви на запад, ако единият е на север, другият държи юга. Това правят, за да помагат на хората от различните пространства. Според народната вяра те са невидими, но понякога се явяват в човешки образи.

Какава

Това е празник, характерен за Одринска Тракия. Празнува се на 5 май от циганите в региона. Празнува се край река. За района на Къркларели характерно място е „Дяволското дере“, а за Одрин - река Тунджа. Ключова фигура в празника е „черибашията“ – социалният лидер на циганите в региона. В домовете се носи пшеничен клас. Вярва се че това ще донесе берекет за дома през годината. Пали се огън и се прескача най – малко три пъти за здраве.

Hidrellez & Kakava

Hidrellez

On May 6, the Turks celebrate Hidrellez, which is commonly accepted to mark the beginning of summer. In different parts of the Balkan Peninsula, the feast is called Hidirellez, Hidrellez and Hıdırllez. The feast is dedicated to Hızır and İlyas – Muslim saints, protectors of people, animals and fertility. They always walk in opposite directions – if one of them walks eastwards, the other one heads westwards; if one of them walks northwards, the other one heads to southwards. They do this in order to help people from different places and spaces. According to popular belief, they are invisible, but sometimes they appear in human form.

Kakava

This is a festival typical for Eastern Thrace. It is celebrated on May 5 by the gipsy population of the region. The feast is celebrated on a riverbank. A typical place for the area of Kırklareli is The Devil's ravine and for Edirne – the Tundzha River. A key figure in the festival is the “çeribaşı” who is the social leader of the gypsies in the region. They bring wheat ears, believing that this will bring boon in their homes throughout the year. A bonfire is lit. One should jump over it at least thrice if he wishes for a good health.

Летни празници

Summer Feasts

Мазните борби Къркпънар

Най-старата и популярна традиция в Турция са народните мазни борби Къркпънар в Одрин. Те са с над шествековна традиция. През 2012 г. се организират за 651-ти път. Те се провеждат на зелената морава и в тях участват от 7 до 77 годишни любители на борбата. Известни са като “мазни”, тъй като състезателите преди борбата се мажат отгоре до долу обилно с олио, за да се изплъзват от хватките на противника. Традиционните борби представляват едноседмичен фестивал, на който има фолклорни представления, панаир, сергии, конкурс за красота, както и кулинарни конкурси. Участват и фолклорни групи от чужбина. Последните три дни са отредени за мазните борби. Тази традиция е включена в списъка на ЮНЕСКО за опазване на нематериалното културно наследство в света.

The Kirkpinar Oil-Wrestling Festival

The Kirkpinar oil-wrestling in Edirne is the oldest and most popular tradition in Turkey. Its history goes back more than 600 years – in 2012 the tournament was held for the 651st time. The wrestling is held on a green lawn, with the participants' age between 7 and 77. The bouts are known as “oil-wrestling” because the wrestlers douse themselves in olive oil prior to the fights.

The festival, which lasts for a week, includes folklore performances, a fair, a bazaar of street-stalls, a beauty as well as a culinary contest. Folklore ensembles from other countries participate in the festival as well. The last three days are dedicated to the wrestling tournament. The tradition is included in the UNESCO Safeguarding of Intangible Cultural Heritage List.

Зимни празници

Winter Feasts

Боджук, Пързаяне по заледените възвишения и Раздумка на халва

Боджук / Колада

Присъщ за балканските турци зимен обичай. Характерен за районите на Одрин, Къкларели, Текирда и други тракийски градове в Турция. Приема се, че обичаят символизира най-студената нощ през зимата. По стария народен календар съвпада с шестдесет и първия и шестдесет и втория ден на месец Касъм или 6 – 7 януари. Пече се тиква и се вари царевица. Вярва се, че в тази вечер привидение, наричано някъде „жена боджук“ или „дядо боджук“ обикаля селата и приема формата на човек, котка, куче, сопа, лопата, колело и др.

Пързаяне по заледените възвишения

Преди много години в снежните зими хората от Одрин и околностите си организирали забавление с пързаяне по ледените хълмове. Обикновено цялата махала се включвала в подготовката на пързалката. В тази епоха за пързаяне се предпочитал почивния ден петък. На възвишението „Кьопрюдже“ се събирал много народ и под съпровода на зурни и тъпани пързаянето се превръщало в истински народен празник.

Раздумка на халва (Сохбет)

Сохбетите е старинна традиция в Анадола - събирания само на мъжете, на които се обсъждат социални и културни теми, акцентира се на традициите, солидарността, взаимопомощта. През дългите и студени зимни вечери хора, практикуващи различни занаяти, търговци и др. (обикновено групи от 5 – 10 души), се събират на раздумка на халва. Поради липсата на плодове през зимата за подслаждане на приказката се приготвя халва. В раздумката участват само мъже.

Bodzhuk, Sledding Along The Frozen Hills & A Chat Over Halva

Bodzhuk / Kolada

This is a winter feast, typical of the Turks living on the Balkan Peninsula. Its celebration is characteristic of the areas of Edirne, Kırklareli, Tekirdağ and other cities in Eastern Thrace. It is commonly accepted that the feast marks the coldest night of the winter. According to the old folklore calendar, it coincides with the sixty-first and the sixty-second day of the month of Kasım or January 6-7. People prepare baked pumpkin and boiled corn for the feast. It is believed that on this night, an apparition called “woman bodzhuk” or “grandpa bodzhuk”, wanders from village to village and takes the shape of a man, a cat, a dog, a bludgeon, a shovel, a wheel etc.

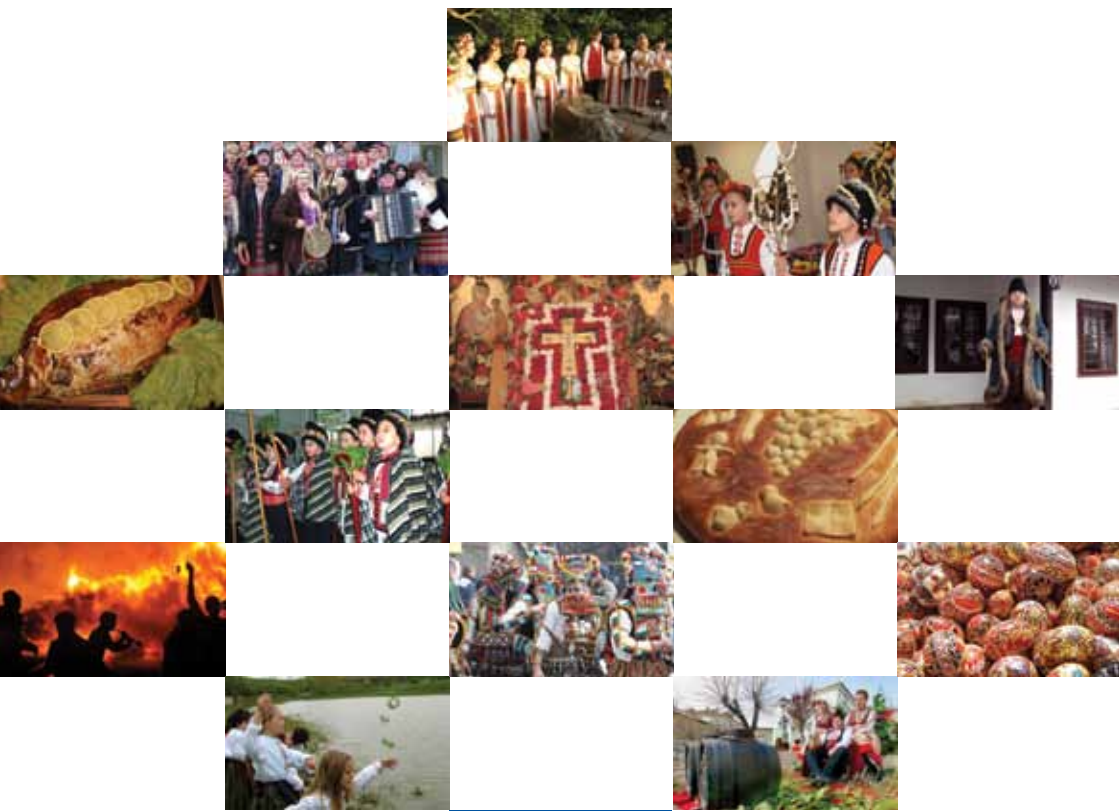
Sledding Along Down The Frozen Hills

Many years ago, during the snowy winters, the people of Edirne and its surroundings used to organize a special kind of social entertainment – sledding down frozen hills. First, the toboggan-slide was prepared under the guidance of experienced elders. In those times, Friday was preferred for the event as it was a rest day. A multitude of people gathered on the hill of Köprüce and under the accompaniment of zurnas and drums, the event transformed into a popular festival.

A Chat Over Halva (Sohbet)

The sohbet is an old Anatolian tradition – a gathering in which only males can participate and discuss social and cultural topics, with the emphasis falling on traditions, solidarity and mutual aid. During the long and cold winter nights, people from different professions, merchants and others (usually groups of five to ten men) would gather for a sohbet. In view of the fact that fruits are unavailable during the winter, halva would be prepared in order to “sweeten” the talk. Only men are allowed to attend the sohbet.

Programme co-fundé par l'
UNION EUROPÉENNE